

תוציר לנציב העליון¹

(תרפ"ב)

אדוננו הנעלה!

על יסוד הרأון, שהויאל הוד מעלהו לתה לנשיאנו, האדון א. בן-יהודה, ובתוור נספוח לתוכיר שהגיש להוד מעלהו הוועד הזמני ליוהדי ארץ-ישראל בדבר מצבה הרשמי של הלשון העברית בארץ-ישראל, מתכבד מדרש הלשון העברית בירושלים בירושלים להגיש לאדוננו את התוציר הנווכחי, בתוקה, שישים אדוננו לבו לאמר בו ויקבל ברצין את הצעות הערכות לפני.

בית לאמֵי לעם ישראל בארץ-ישראל אין אפשרי אלא לאחר שעם ישראל יתאחד אחדות שלם ומוחלט. ואולם אחדות כזו אינה אפשרית כל עוד יהו בא"י יהודים מדברים בכל עשרות הלשונות של תפוצות הנולח. יש בתי ספר בירושלים שבהם לומדים ילדים, שבאותיהם מדברים בשבע עשרה לשונות שונות. הלשון היהודית, המאוחדת את כל העדות היישראליות השונות והמשנות, היא הלשון העברית. יתר על כן: הלשון העברית, שכבה נוצרה כמעט כל הספרות המקורית של עם ישראל במשך שלוש אלפים שנה יותר, אך היא בלבד עשויה לאפשרית את היצירה העברית המקורית לעתיד. כי, אם היהודים יוסיפו לדבר ולהשıp בלשון זולת הלשון הקדומה של העם, לא תהא היצירה החדשה המשך מן הישנה ולא תהיה בה שם מקוריות דומה להישנה. והלא הבית הלאומי בא לא רק רק להחיות את האמה לחים מדיניים, אלא גם לקיים את הנבואות הגדולות שעל פיהן

יהיה העם הקם לתחיה "אור לגויים", כמו שהכריז אדוננו בעצמו בהרבה מנאמנו. והנה זה כארבעים שנה, שהלשון העברית התחלתה שבת לתחיה, ובעבודה רבה, באמצעות מהטבע, נעתה לא רק לשון בית-הספר, אלא גם לשון החיים המעשיים. תחיתת הלשון העברית היא אחד מהדברים היוטר מוחשים לכל מי שבא לארצנו,

כי קולות הלשון העברית בדבר מה מלאים את חלל אויריה של ארצנו. ואולם עם ההגירה החדשה יבואו לארץ-ישראל יהודים לאלפים ולרבבות, שחלק גדול מהם ידבר בלשונות זרות וחז'רגונים שונים. והמספר המועט ביחס של מדברי עברית בארץ לא יהיה יכול לעמוד בפני הלשונות והחז'רגונים הללו, אם לא תבוא גם הממשלה לעורת לשונו הלאומית.

הנה, אדוננו בחשובתו על מכתב הברכה של מדרש הלשון הויאל להודיע ש"ידאג לזכויותה של הלשון העברית". ובדבריו לנשיאנו הצהיר, שיפרסם בקרוב פקודת רשמית, שעיל פיה נעתית הלשון העברית אחת משלש הלשונות השולטות בארץ, בצד

1. סיר הרברט סמואל (תריל-תשכ"ג). פיה נציבותו בארץ בשנות תר"ף-תרפ"ה.

האנגלית והערבית. ואנו מוקים כי קרוב הימים אשר בעיריה ובמשרדי הממשלה, מן היותר עליונים ועד הנוכחים ביותר, במלות הברול ובסתיו המכש, בדאר ובטלגרף, במשטרה ובבית המשפט, בפקודות רשמיות ובהודעות השלטון, על גבי שוברות ועל גבי שטרוי קובלות, בנסיבות וועל תוי הדאר היה תהיה הלשון העברית שוה בזכויותיה עם האנגלית והערבית.

ועל סמך כל האמור למעלה לוקח לו מדרש הלשון הרשות להציג את ההצעות שלקמן:

א) הלשון העברית תהיה נהוגה בכל הנוסחאות הרשמיות גם במקומות שיש שם יהודים מועטים או אף אם אין שם יהודים כלל. אם אין שם יהודים היום, באו יבואו שם מחר, ומוטב שענין הלשון יהיה כבר קבוע שם ולא יהיה צורך מחדש דבר בכואם.

ב) מדרש הלשון רואה צלבן לאם לשונו במקום הנתן לה על פי רב מתחת לשתי הלשונות האחרות, הויאל והארץ נועדה בהסכם בין־לאם לחיות בית־לאם לישראל. וכן רואה מדרש הלשון, כי הצורה יותר נאותה היא זו שוננה לשלש הלשונות בגלויין הרשמי של מאמר המלכות, שלוש הלשונות מסדרות שם לא זו תחת זו אלא זו בצד זו.

ג) הלשון העברית אך זה לפני ארבעים שנה התחללה להעשות לשון חיה בדברו, כאמור. ועל כן בהכרחה יש בה ספקות הרבה בזוגע לתרגם מילים ובטווים וטבוי הוא הדבר, שנתרבו בה חדים מוצלחים ובלתי מוצלחים. בספרות, ואפילו בדבר הפשטן, שאין לויה ערך גדויל כלכך. ואולם בתעודות رسميות, שיש בהן ערך לכל מלאה ולכל אות, ראוי להזכיר מן החדשים, שאיים אלא דעת יחיד ולא נתקבלו על ידי מוסד מוסמך. חדים כאלה יכולים לגורם רעה רבה. צרייך שייעברו דרך מוסד של בלשנים עוסקים בשאלות הלשון. ומוסד זה הוא מדרש הלשון העברית בירושלים. ראוי, שהתרגומים של כל הניריות הרשמיים (אף הכתבות על גבי תוי הדאר והנסיבות) יהיו נעשים על ידי אדם ממשה, שהוא פקיד رسمي במשיטה, אבל שיתמנה על פי דעת מדרש הלשון העברית, והוא ינהלהו בעצמו בכל הזוגע לתרגם מילים ובטווים. מדרש הלשון יודע, כי יש ניריות של סוד, שאין לגילותם לחבורה שלמה אפילו של אנשים נאמנים; במקרים כאלה ימלך המתרגם בעצמו של מדרש הלשון לא בזוגע לכל הנוסח של הניר הרשמי, אלא בזוגע למלים בודדות מספקות בלבד, באופן שלא ילילה סודה של הממשלה קודם ומנו.

אבל כל מה שאינו בגדר סוד או נחיצות תוכפה צרייך תרגומו העברי למסר לבדיקהו של מדרש הלשון, כדי שיסמך את ידיו על התרגומים בכל הזוגע לדיקוק הלשון.

אדונו הנציב!

במאורעות הנפלאים של שיבת עמו לארצו הפעם יש הרבה דמיון לדבריו הימים של שיבת עמו מגילות בבל, ואנו מוקים, שהוד מעלהו, הנציב הראשון ליהודה, היה לארכנו וגם לשונו כנחמיה פחות יהודה בשעתו, כשם שנחמיה, ביחיד עם בניית חומת ירושלים, הגדלת היישוב והטבת המצב הכלכלי של הארץ, קפאה קנאה גדולה ללשון הלאמתה, שתתחזק ולא תמוש מפי הדורות הבאים (נחמיה יג, כד), כך אף הוד מעלהו הנציב

העלין, בכלל דאגתו להרמת המצב הכספי והכלכלי של הארץ, כדי לסייע לבניין הבית הלאומי של עם ישראל בארץ ישראל, יקנא אף הוא קנאת לשונו ונמן יתן את הערך המשפטי והמלכתי ללשון הלאמית, שהיא אף היא בלבדה מקור האחדות ומען הייצה המקורית של עם ישראל כלו.

ברגשי הכבוד ובברכת ציון
מדרש הלשון העברית בירושלים
הנשייאם: א. בן-יהודה, דוד ילין.

חופרים אלה (מעמ' 48 לעיל) נתרפסמו
בזיכרונות ועד הלשון' מהפרת ו', תרפ"ה,
עמ' 75-67.

העברית לשון רשמית

22. אנגלית, ערבית ועברית תהינה הלשונות הרשמיות בא"י. כל מודעה או כתובות ערבית על בולי דואר או מטבעות בא"י צריכה לבוא גם בעברית ולהיפך.
מטופס המאנדרט על א"י (נערכ בлонדון 1922.7.24 ונכנס לתוכף 1923.9.29).
הציונות, אוצר התעודות הפליטיות, מאת ח. מרחביה, ירושלים 1943, עמ' 214.